

Ερνεστ Γουντ

OM

Και τώρα ερχομαστε στην πιο σπουδαία λέξη της δύναμης (mantra) σε όλες τις Ινδουϊστικές Γραφές:

Ο προπαμπός της (vâchaka) είναι η ιερή λέξη (pravana).

Η vâchaka είναι «εκφραστική» περισσότερο παρα απλή λέξη. Pravana σημαίνει τη λέξη ή μαλλον την αναγγελία Om (....).

Πρέπει να γίνει επαναληψη της (japa), με το νου συγκεντρωμένο στη σημασία της.

Μια τελεία κατανόηση αυτής της mantra θα κάνει ικανό τον αναγνώστη ή τον σπουδαστή να καταλαβεί τη φύση όλων των άλλων mantras.

Πρώτα, πρέπει σαφώς να οριστεί ότι οι mantras που χρησιμοποιούνται στη γιογχα (πολλοί γιογκι δεν τις χρησιμοποιούν), έχουν σκοπό να συνεχίσει κανείς προς το απείρο, όχι για υλικό κέρδος. Κατευθύνονται προς τον Shiva τον καταστροφέα, όχι προς τον Brahmâ τον δημιουργό. Στ αλήθεια, κάθε θρησκεία είναι αφοσίωση ή στον Vishnu ή στον Shiva — στον Vishnu σαν τον συντηρητή της ζωής ή στον Shiva σαν την εκπλήρωση της σε κατι επεκτείνοντα. Σ ολοκληρή την Ινδία υπάρχει ένας μόνο ναός αφιερωμένος στον Brahmâ — στο Bhuvaneshwar — και σ αυτό το ναό δεν γίνεται λατρεία, επειδή ο Brahmâ είναι, να το πούμε έτσι, η οψη αυτή της θεότητας που εξασφαλίζει την υλικότητα του υλικού κόσμου. Γι αυτό τον λόγο πρέπει να γίνει κατανοητό ότι αυτές οι mantras έχουν σκοπό να βοηθήσουν στην επιτευξη πνευματικών σκοπών. Επομένως το Om απαγγέλλεται για ανοδική πορεία και γι αυτό τα τρία μέρη του, που είναι τα γραμμιατά a, u και m αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα το σώμα, την ψυχή και το πνεύμα. Ο ηχος αρχίζει με το a — το πρώτο γραμμάτι του αλφαβήτου — που προφέρεται στο πίσω μέρος του στοματός. Συνεχίζεται με το u (βραχυ ου) που γίνεται στο μέσο του στοματός. Τελειώνει με το τελευταίο από τα γραμμιατά που μπορεί να γίνει με το στομα, δηλαδή το m, κλείνοντας τα χείλη στη μπροστινή ακμή της σειράς. Επομένως, υποστηρίζεται, όταν παραγονται αυτά τα γραμμιατά σ ένα συνεχές γλιστήρισμα, υπάρχει σ αυτό η επιτομή όλων των φωνητικών ηχών. Και γι αυτό η λέξη αυτή θεωρείται ο προπαμπός του Θεού.

Προφεροντας τη λέξη, το a και το u εγώνονται σε ο, σύμφωνα με την σανσκριτική φωνολογία, κι έτσι προφέρεται και γραφεται σαν Om.

Το m δεν είναι ένα συνηθισμένο συμφωνο m, που προφέρεται με το συνηθισμένο ανοιγμα των χείλιων, αλλά προφέρεται με τα χείλη κλειστά, δίνοντας έτσι ένα μουρμουριστο ήχο, ειδικά αν παρατείνεται. Συχνά γραφεται όχι απλώς με μια τελεία, αλλά και μ ένα μισοφεγγαρό (που δρiscεται στην επιπεδή πλευρά του πίσω μέρους του) κάτω απ την τελεία. Το μισοφεγγαρό εκφράζει τον συνεχόμενο ήχο — γιατί πάντα παρατείνεται ως ένα βαθμό — που δεν τελειώνει στο ορίο μιας χρονικής συλλαβής, όπως γίνεται όταν χρησιμοποιείται σε κανονικές λέξεις. Αυτή η παραταση λεγεται nâda (ήχος). Μετα, υστερα απ αυτο, εχουμε μια κουκίδα που λεγεται bindu, λέξη που σημαίνει κανονικά ή μια σταγόνα ή ένα σταγονίδιο ή μια κουκίδα ή ένα σημείο. Εδώ δείχνει πως τελειώνει ο ήχος σ ένα σημείο με την πιο αυστηρή σημασία της λέξης — ο ήχος δεν διακοπτεται, αλλά

σθηναι σιγα - σιγα σ ενα αορατο και απροσδιοριστο σημειο.

Γι αυτο λεγεται οτι το Om αποτελεται απο πεντε πραγματα — το a, το u, το m, το nāda και το bindu, τα τρια πρωτα μεσα στο χωρο του υλικου λογου, τα δυο τελευταια δειχνουν μια κατασταση περα απ αυτον, στην οποια αποβλεπει ο γιογκι η ο πιστος. Την ιερη συλλαδη μπορει να την προφερει κανεις δυνατα η απαλα η ακομα και σιωπηλα (δηλαδη νοερα)· απαλα ειναι καλυτερα απο δυνατα και σιωπηλα καλυτερα απο απαλα, αφου κανεις εχει στοχο το εντος η το ανω. Μολο που, απο τα τρια γραμματα, ο Shiva παριστανεται με το m, καθεται στο bindu.

Το Om χρησιμοποιειται στην αρχη ολων των πνευματικων προσπαθειων. Η Bhagavad Gītā μας δινει ενα σαφη και αυθεντικο ορισμο γι αυτο στο δεκατο εβδομο λογο της:

«Om Tat Sat». Αυτο εχει διδαχτει σαν η τριπλη ονομασια του Brahman. Με αυτο οι Βραχμανες, οι Βεδδες και οι Γιατζνες χειροτονουνταν την παλαια εποχη. Ετσι, αφου προφερουν το «Om», αρχιζουν παντα οι πραξεις θυσιας, δωρεας και λιτοτητας που γινονται απο τους μαθητες του Brahman, οπως οριζεται στους κανονες.

Με το «Tat» και την απορριψη καθε καρπου, γινονται οι πραξεις της θυσιας, της λιτοτητας και οι πραξεις της οποιασδηποτε προσφορας απο αυτους που επιθυμουν την απελευθερωση.

Σχετικα με την πραγματικοτητα και σχετικα με την καλωση, χρησιμοποιειται το «Sat». Παρομοια, στην περιπτωση μιας πραξης καθιερωσης χρησιμοποιειται το «Sat». Η σταθεροτητα στη θυσια, στη λιτοτητα και στην προσφορα λεγεται παλι «Sat» και (αλλη) ενεργεια που γινεται για χαρη αυτου, παλι επονομαζεται «Sat».

Ο σκοπος ολης αυτης της εξηγησης ειναι να δειξει κατι απο τη σημασια που υπονυσται σ αυτο που γενικα αναγνωριζεται σαν η μεγαλυτερη απ ολες τις mantras, δηλαδη το Om.

Με σχεση μ αυτο, μπορουμε επισης να θεωρησουμε τα τεσσερα σταδια καθε μαντρικης λεξης:

- (1) Τον ηχο της
- (2) τη σημασια της λεξης
- (3) την ιδεα που περικλειει
- (4) το πνευμα της (para).

Στην περιπτωση του Om, αυτα θα ειναι: (1) ο ηχος, στον οποιο με τη παραταση (nāda) και την καταληξη σ ενα σημειο (bindu) υπαρχει μια υλικη απεικονιση της ολης σημασιας του· (2) ο λογος που διατυπωνει — σ αυτη την περιπτωση, η θεικη παρουμεν — που εξασφαλιζει τη βαση για αυτοσυγκεντρωση· (3) ολες οι ιδεες που υπαρχουν σ αυτο — που εξασφαλιζουν τη βαση για στοχασμο και (4) η ριζα του η η πνευματικη σημασια — το «χρωμα» του στην εκταση του ενος ηχου που θεωρεται σαν αξονας δημιουργιας και επομενως σαν τη «κλιμακα του Ιακωβ» προς τον ουρανο.

Οι mandras δεν μπορουν να γινουν απο οποιονδηποτε. Πρεπει να εξασφαλιστουν με διαμεσο ικανο προφητη η απο αυτον. Στην περιπτωση του Om, η πηγη δεν θεωρεται τιποτα λιγοτερο απο την τριπλη θεοτητα· ηρθε στον ανθρωπο σαν αποκαλυψη οχι σαν δικη του κατασκευη. Ειναι επομενως δυνατο κι απο τις τεσσερες αποψεις.

Όσο αφορα την προφορα, υπαρχει δυνατοτητα εκλογης ως προς τη διαρκεια και ο γιογκι πρεπει γενικα να χρησιμοποιει τα δικα του αισθηματα και τη δικη του

διαίσθηση γι αυτό. Αλλά πρέπει να χρησιμοποιείται σαν μια μόνο συλλαβή. Και γενικά ο ηχος m πρέπει να διαρκεί τουλάχιστο δυο φορές περισσότερο από τον ηχο o, που πρέπει να είναι γεμάτος και ηχηρός, όπως στη λέξη home.

Στην καταλήξη του η ιδεωδής προφορά πρέπει να φτάνει σιγα - σιγα σ ενα δυσδιακριτό σημείο. Κάθε γραφή η σχεδιασμένη γραμμική τελειώνει σε μια γραμμική, όχι σ ενα σημείο· με άλλα λόγια είναι αποτομή. Ο ηχος δεν πρέπει να τελειώνει έτσι αποτομή. Αυτό μπορεί να γίνει με τον ηχο και η εξασθένιση δεν συνεπαγεται καμία ξεχωριστή η μεγάλη διαρκεία. Εγκλείται στην ικανότητα αυτού που απαγγέλλει να το κάνει συντομία η διαρκές. Σε μια κανονική περίπτωση, το o πρέπει να διαρκεί περίπου δυο δευτερόλεπτα και το m περίπου τέσσερα δευτερόλεπτα. Η Dhyānabindu Upanishad λέει πως ο ηχος του m πρέπει να είναι τόσο συνεχόμενος όσο η ροή του λαδίου και τόσο διαρκής όσο ο ηχος της καμπάνας.

Πρέπει ακόμα να υπάρχει σκεπή και προσήλωση στη σημασία του. Αυτό θα φέρει τον αποκλεισμό άλλων σκεψών. Πρέπει να συλλαβεί κανείς την πληρότητα της σημασίας, που τροφοδοτείται και αυξάνεται από προηγούμενους συλλογισμούς. Και στην καταλήξη του, θα υπάρχει μια εμπειρία της πνευματικής του ρίζας, στην τελειότητα της.

Τα τρία μέρη του Om αντιστοιχούν στους τρεις μεγάλους θεούς του μοναδικού Θεϊκού Οντος. Το a αντιπροσωπεύει τον Brahmā τον δημιουργό· το u τον Vishnu τον συντηρητή και το m τον Shiva τον καταστροφέα. Ο Brahmā και ο Vishnu εργάζονται μαζί. Άλλες mantras είναι περιορισμένες, αλλά αυτό το Om περιλαμβάνει τα πάντα και έτσι εκφράζει τον Θεό (Brahmā) στην πληρότητα του.

Για να κρατήσουμε το σύνολο των σκεψών η το υλικό για στοχασμό που περιχλείεται σ αυτή τη mantra — γι αυτό είναι τόσο σπουδαίο· γιατί κανένα μέρος της σημασίας του δεν πρέπει να παραλειφθεί — ας μελετήσουμε τη σπουδαιότητα των τριών θεών.

Η σχέση αναμεσα στον Brahmā — αυτή την οψη η λειτουργία του Θεού στην οποία αναθέτεται η εργασία της δημιουργίας — και τον Vishnu τον συντηρητή, γίνεται πολύ σαφής σε μια ιστορία που αναφέρει πως αφού ο Brahmā δημιούργησε τον κόσμο, που έκανε με το στοχασμό πάνω στη λέξη (vâch) και τον ηχο, κατέταξε τη δημιουργία του και δεν έμεινε ικανοποιημένος γιατί ήταν «νεκρή και ακινητή». Τότε προσευχήθηκε να δοθεί ζωή σ αυτή, που αυτός δεν μπορούσε να δώσει. Σαν απάντηση σ αυτό, ο Vishnu μπήκε σ αυτό τον νεκρό κόσμο και τον γέμισε ζωή.

Μια άλλη από τις πολλές ιστορίες των αρχαίων μυθών (τις Purānas) είναι ακόμα πιο σαφής. Αρχίζει αφηγώντας πως ο μεγάλος deva Nārāyaṇa, ο Vishnu, η ψυχή και η ζωή του Συμπαντος, χιλιόματος και παντογνώστης, ήταν γερμένος στο ανακλιντρό του που ήταν το σώμα του μεγάλου φιδιού Sesha η Ananto (ατελείωτος χρόνος) που ήταν κουλουριασμένο στα νερά του διαστήματος, μέσα στη νύχτα της υπαρκτής. Στη συνέχεια της ιστορίας, ο Brahmā, ο μεγάλος δημιουργός του κόσμου της υπαρκτής, που λέγεται Sat, ήρθε κοντά του και τον αγγίξε με το χέρι του και ρώτησε, «ποιος είσαι εσύ;». Αυτό είχε σα συνέπεια τη διαφωνία μεταξύ τους για το ποιος ήταν ο μεγαλύτερος. Ξαφνικά, υψώθηκε μπροστά τους ένας πελώριος στύλος από φωτιά και φως, ασυγκρίτος και απεριγραπτός, που καταπληξε τόσο τους αντιπαλούς, που ξεχάσαν τη φιλονικία τους και συμφωνήσαν να ψαξούν για το τέλος του τόσο θαυμασίου αυτού πραγματός.

Ο Vishnu θυσιάστηκε προς τα κάτω για χίλια χρόνια, αλλά δεν μπορούσε να βρει τη βάση του και ο Brahmā πετάξε προς τα επάνω αλλά δεν μπορούσε να βρει την κρυφή του κι έτσι γυρίσαν κι οι δυο απορημένοι. Τότε ο στύλος άνοιξε και ο Shiva, που η φύση του είναι η χαρά (ānanda), σταθήκε μπροστά τους και έχον-

της δείξει την υπεροχή του μέσω του φωτεινού στυλού, εξήγησε ότι ο ίδιος και αυτοί ήταν οι τρεις λειτουργίες ενός υπερτατού οντος, του οποίου αυτός, ο Shiva, ήταν ο αρχηγός και ότι την επομένη εποχή θα εργαζόνταν μαζί στο έργο ενός νέου κόσμου μέχρις ότου με το τελειώμα του έργου τους, να είναι μαζί με τον αφέντη τους πάλι.

Σ' αυτή την ομάδα ή την τριπλή μορφή (trimūrti), πρέπει να θυμομαστε πως ο Shiva ονομάζεται καταστροφείας, η μορφή της θεότητας που περικλείνει τις υποθέσεις ενός κόσμου ή ενός ανθρώπου. Μέσα στον Shiva ή σ' αυτό το χώρο (γιατί είναι επίσης και λειτουργία) θα διαλυθούν και η υλική και η ζωντανή πλευρά των πραγμάτων. Το σχολείο, να το πούμε έτσι, θα τελειώνει, ενώ μερικοί σπουδαστές θα έχουν μάθει τα πάντα και άλλοι θα έχουν αφεθεί για αναπαύση, περιμεγνόντας ή ανοίξει άλλο σχολείο.

Η λειτουργία του καταστροφείας πρέπει να κατανοηθεί προσεκτικά, γιατί ο Shiva είναι ο προστάτης των γιογκι που οδηγούν τη «σπουδή» τους σε κάποιο τέλος. Αυτό θα πει πως ο Shiva χειρίζεται αυτό που με την ανθρώπινη έννοια θα λεγόταν ο «σκοπός» της επιχείρησης, που λέγεται εμφανίση. Όταν έχει τελειώσει αυτή η εργασία και τα ζωντανά οντα έχουν αποκομίσει απ' αυτήν όλα όσα χρειάζονται για την πνευματική τους αφύπνιση και αυτογνωσία, η εμφανίση διαλύεται. Όπως το παραδείγμα του σχολείου, μπορεί να χρησιμοποιήσει κανείς επίσης τις κουκλές. Όταν έχει κάνει τη δουλειά της μια κουκλά, πρέπει να καταστρέφεται ή να απομακρύνεται.

Θα ήταν προτιμότερο να ονομάζουμε αυτούς τους τρεις μεγάλους θεούς «επιστάτες» 1. της υλης, 2. των ζωντανών πνευμάτων και 3. του πνευματικού σκοπού, καλύτερα, παρα απλά δημιουργό, συντηρητή και καταστροφείας. Οι τρεις τελευταίοι οροι είναι πολύ καταλλήλοι για την εκφράση της υλικής πλευράς των πραγμάτων. Στην Ινδία κάθε mantra απευθύνεται στον εγαν ή στον άλλον ή και στους τρεις μεγάλους θεούς ή στη σύζυγο του θεού ή στη συντροφό του και οι λέξεις ή τα γραμμάτια που προφέρονται συνδέονται κατά κάποιο τρόπο αμέσως ή έμμεσα με αυτούς και επομένως με τις λειτουργίες τους και τις δυνάμεις τους. Μ' αυτό τον τρόπο και η σημασία και ο τελευταίος ήχος της λέξης θεωρούνται πως έχουν μια ξεχωριστή δύναμη. Πρέπει να σημειωθεί πως σε οτιδήποτε κάνουμε, χρειαζομαστε κατι υλικό ή στατικό, επιπλέον κατι από τη λειτουργία των εννοιών και κατι από εγαν υστατό σκοπό, όσο μακρινο κι αν φαίνεται αυτό το τελευταίο, αρα είναι, έτσι κι αλλιώς, παρόν απ' την αρχή ως το τέλος. Ακόμα και ο σύγχρονος φυσικός δεν μπορεί να τα καταφέρει τελείως χωρίς τη σωματικότητα. Έχει ήδη σημειωθεί ότι στις συνηθισμένες δουλειές μας περπατάμε για να σταματήσουμε να περπατάμε (έχοντας «φτάσει εκεί») και σκεφτομαστε για να σταματήσουμε να σκεφτομαστε (έχοντας λυσει το πρόβλημα). Κατά τον ίδιο τρόπο, ζούμε για να σταματήσουμε να ζούμε· η σπουδή τελειώνει και ο Vishnu μας παραδίδει στον Shiva, για να μιλήσουμε έτσι.

(Γιογκα - αποσπασμα)

μετάφραση: Κατερίνα Παπανικολάου

επιλογή - παρουσίαση: Σωκρ. Λ. Σκαρτσης